Zbiór Orzeczeń

WYROK TRYBUNAŁU (trzecia izba)

z dnia 18 grudnia 2025 r.*

Odesłanie prejudycjalne – Konkurencja – Artykuł 102 TFUE – Nadużycie pozycji dominującej – Organizacja zbiorowego zarządzania prawami autorskimi – Ustalanie opłat za udzielenie licencji na udostępnianie utworów chronionych prawem autorskim – Podmioty świadczące usługi hotelarskie – Metoda obliczania – Nieuwzględnienie stopnia wykorzystania pokoi – Nieuczciwe ceny

W sprawie C-161/24

mającej za przedmiot wniosek o wydanie, na podstawie art. 267 TFUE, orzeczenia w trybie prejudycjalnym, złożony przez Krajský soud v Brně (sąd okręgowy w Brnie, Republika Czeska) postanowieniem z dnia 29 lutego 2024 r., które wpłynęło do Trybunału w tym samym dniu, w postępowaniu:

OSA, z.s., dawniej OSA – Ochranný svaz autorský pro práva k dílům hudebním, z.s.,

przeciwko

Úřad pro ochranu hospodářské soutěže,

TRYBUNAŁ (trzecia izba),

w składzie: C. Lycourgos, prezes izby, O. Spineanu-Matei (sprawozdawczyni), S. Rodin, N. Piçarra i N. Fenger, sędziowie,

rzecznik generalny: M. Szpunar,

sekretarz: I. Illéssy, administrator,

uwzględniając pisemny etap postępowania i po przeprowadzeniu rozprawy w dniu 13 marca 2025 r.,

rozważywszy uwagi, które przedstawili:

– w imieniu OSA, z.s. – V. Bernard, R. Neruda oraz L. Štiková Gachová, advokáti,

– w imieniu Úřad pro ochranu hospodářské soutěže – A. Drbal, H. Malíkova oraz P. Mlsna,

– w imieniu rządu hiszpańskiego – M. Morales Puerta, w charakterze pełnomocnika,

* Język postępowania: czeski.

– w imieniu rządu francuskiego – R. Bénard oraz T. Lechevallier, w charakterze pełnomocników,

– w imieniu Komisji Europejskiej – E. Arsenidou, B. Ernst, M. Monfort oraz P. Němečková, w charakterze pełnomocników,

po zapoznaniu się z opinią rzecznika generalnego na posiedzeniu w dniu 5 czerwca 2025 r.,

wydaje następujący

Wyrok

1 Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym dotyczy wykładni art. 102 TFUE.

2 Wniosek ten został złożony w ramach sporu pomiędzy OSA, z.s., dawniej OSA – Ochranný svaz autorský pro práva k dílům hudebním, z.s. (zwaną dalej „OSA”), będącą organizacją zbiorowego zarządzania prawami autorskimi (zwaną dalej „organizacją zbiorowego zarządzania”) według prawa czeskiego, a Úřad pro ochranu hospodářské soutěže (urzędem ochrony konkurencji, Republika Czeska, zwanym dalej „czeskim organem ochrony konkurencji”) w przedmiocie decyzji, na mocy której organ ten ukarał OSA za naruszenie art. 102 TFUE.

Ramy prawne

Prawo Unii

3 Artykuł 102 TFUE stanowi:

„Niezgodne z rynkiem wewnętrznym i zakazane jest nadużywanie przez jedno lub większą liczbę przedsiębiorstw pozycji dominującej na rynku wewnętrznym lub na znacznej jego części, w zakresie, w jakim może wpływać na handel między państwami członkowskimi.

Nadużywanie takie może polegać w szczególności na:

a) narzucaniu w sposób bezpośredni lub pośredni niesłusznych cen zakupu lub sprzedaży albo innych niesłusznych warunków transakcji;

[…]”.

4 Artykuł 3 dyrektywy 2001/29/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 22 maja 2001 r. w sprawie harmonizacji niektórych aspektów praw autorskich i pokrewnych w społeczeństwie informacyjnym (Dz.U. 2001, L 167, s. 10), zatytułowany „Prawo do publicznego udostępniania utworów i prawo podawania do publicznej wiadomości innych przedmiotów objętych ochroną”, stanowi w ust. 1:

„Państwa członkowskie powinny zapewnić autorom wyłączne prawo do zezwalania lub zabraniania na jakiekolwiek publiczne udostępnianie ich utworów, drogą przewodową lub bezprzewodową, włączając podawanie do publicznej wiadomości ich utworów w taki sposób, że osoby postronne mają do nich dostęp w wybranym przez siebie miejscu i czasie”.

Prawo czeskie

5 Artykuł 23 zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) [ustawy nr 121/2000 o prawie autorskim i prawach pokrewnych oraz o zmianie niektórych ustaw (ustawy o prawie autorskim)], w brzmieniu obowiązującym do dnia 6 listopada 2014 r., gwarantował autorom prawo do otrzymywania opłaty za korzystanie z ich utworów udostępnianych osobom zakwaterowanym w prywatnych pokojach za pomocą telewizji i radia.

6 Artykuł 11 zákon č. 143/2001 Sb., o ochraně hospodářské soutěže (ustawy nr 143/2001 o ochronie konkurencji) z dnia 4 kwietnia 2001 r., w brzmieniu mającym zastosowanie do sporu w postępowaniu głównym, stanowi:

„Zakazane jest nadużywanie pozycji dominującej ze szkodą dla innych konkurentów lub konsumentów. Nadużyciem pozycji dominującej jest w szczególności:

a) narzucanie w sposób bezpośredni lub pośredni niesłusznych warunków w umowach z innymi uczestnikami rynku, zwłaszcza narzucanie świadczenia, które w chwili zawarcia umowy jest wyraźnie nieproporcjonalne do wykonanego świadczenia wzajemnego,

[…]”.

Postępowanie główne i pytania prejudycjalne

7 Z postanowienia odsyłającego wynika, że OSA jest jedną z sześciu organizacji zbiorowego zarządzania w Republice Czeskiej i że zajmuje ona pozycję dominującą na rynku właściwym.

8 Decyzją z dnia 18 grudnia 2019 r. czeski organ ochrony konkurencji stwierdził, że w okresie od dnia 19 maja 2008 r. do dnia 6 listopada 2014 r. OSA stosowała wobec podmiotów świadczących usługi zakwaterowania hotelowego w Republice Czeskiej opłaty za korzystanie z utworów chronionych prawem autorskim za pomocą odbiorników telewizyjnych i radiowych, obliczone bez uwzględnienia stopnia wykorzystania danych obiektów hotelarskich, i to bez obiektywnego uzasadnienia. W decyzji tej wskazano mianowicie, że OSA wymagała od tych usługodawców uiszczania opłat za niezajmowane pokoje, w których nie miało miejsca korzystanie z takich utworów.

9 Czeski organ ochrony konkurencji uznał, że poprzez tę praktykę OSA narzuciła nieuczciwe warunki transakcji na krajowym rynku udzielania licencji na korzystanie z utworów chronionych prawem autorskim. Organ ten uznał, że wskazana praktyka stanowi nadużywanie pozycji dominującej zakazane przez art. 102 TFUE i odpowiednie przepisy czeskiego prawa konkurencji. W związku z tym nałożył on na OSA grzywnę w wysokości 10 676 000 CZK (koron czeskich, około 429 000 EUR) i zakazał jej stosowania tej praktyki.

10 OSA wniosła odwołanie od tej decyzji, które prezes czeskiego organu ochrony konkurencji oddalił decyzją z dnia 23 listopada 2020 r.

11 OSA wniosła skargę na tę ostatnią decyzję do Krajský soud v Brně (sądu okręgowego w Brnie, Republika Czeska), będącego sądem odsyłającym.

12 Zdaniem tego sądu strony w postępowaniu głównym są zgodne co do tego, że OSA sprawuje w Republice Czeskiej „faktyczny monopol” w dziedzinie zbiorowego zarządzania prawami autorskimi i że w okresie od 19 maja 2008 r. do 6 listopada 2014 r. OSA pobierała od podmiotów świadczących usługi hotelarskie opłaty w zamian za rozpowszechnianie chronionych utworów za pomocą odbiorników telewizyjnych i radiowych zainstalowanych w ich pokojach, niezależnie od tego, czy były one zajmowane, czy też nie. Strony nie zgadzają się natomiast co do wykładni orzecznictwa Trybunału dotyczącego pojęcia „nadużywania pozycji dominującej” i jego zastosowania w sporze w postępowaniu głównym.

13 Zdaniem OSA czeski organ ochrony konkurencji powinien był zbadać, czy jej praktykę cenową można uznać za praktykę cen stanowiących nadużycie w świetle kryteriów określonych przez Trybunał w wyroku z dnia 14 lutego 1978 r., United Brands i United Brands Continentaal/Komisja (27/76, EU:C:1978:22), które zastosowano w szczególnym kontekście organizacji zbiorowego zarządzania w wyrokach z dnia 14 września 2017 r., Autortiesību un komunicēšanās konsultāciju aģentūra – Latvijas Autoru apvienība (C-177/16, EU:C:2017:689), i z dnia 25 listopada 2020 r., SABAM (C-372/19, zwanym dalej „wyrokiem SABAM”, EU:C:2020:959).

14 Sąd odsyłający uważa jednak, że Trybunał nie wypowiedział się jeszcze w kwestii, czy fakt nieuwzględnienia przy ustalaniu opłat należnych z tytułu praw autorskich stopnia wykorzystania pokoi hotelowych może stanowić nadużywanie pozycji dominującej w rozumieniu art. 102 TFUE.

15 W pierwszej kolejności sąd ten wskazuje, że będzie musiał zbadać argumenty OSA, zgodnie z którymi spór nie może zostać rozstrzygnięty po prostu poprzez zastosowanie zasad wypracowanych w wyroku SABAM. OSA podniosła, że wyrok ten dotyczył uiszczenia opłat należnych z tytułu prawa autorskiego za utwory, które choć zostały udostępnione, to jednak nie zostały wykorzystane w ramach festiwalu muzycznego. Zdaniem OSA, o ile żądanie uiszczenia opłat w takim kontekście jest nieracjonalne, o tyle racjonalne jest wymaganie uiszczenia opłaty rocznej za udostępnianie utworów w pokojach hotelowych, i to niezależnie od stopnia wykorzystania pokoi w danym hotelu, z wyjątkiem pokoi, które pozostawały niezajęte przez cały rok.

16 W drugiej kolejności sąd odsyłający zauważa, że – jak się wydaje – Trybunał nie określił konkretnych kryteriów pozwalających na ustalenie, czy nieuwzględnienie stopnia wykorzystania pokoi w danym obiekcie hotelarskim przy obliczaniu opłaty należnej z tytułu prawa autorskiego należy oceniać w świetle art. 102 TFUE jako wchodzące w zakres praktyki wygórowanych cen, jak twierdzi OSA, czy też jako wchodzące w zakres praktyki narzucającej „niesłuszne warunki transakcji” w rozumieniu tego postanowienia, jak twierdzi czeski organ ochrony konkurencji.

17 Sąd odsyłający uważa, że w odniesieniu do tej drugiej hipotezy trzeba by jeszcze określić kryteria pozwalające na ustalenie, czy warunek transakcji jest niesłuszny. W tym względzie OSA uważa, że wymagane jest spełnienie trzech kumulatywnych kryteriów. Po pierwsze, warunek ten musi być pozbawiony związku z celem umowy lub nie być konieczny do osiągnięcia zamierzonego skutku. Po drugie, rzeczony warunek musi wyrządzać szkodę drugiej stronie umowy. Po trzecie, konieczne jest uznanie, że warunek ten nie jest ani odpowiedni, ani słuszny. Natomiast czeski organ ochrony konkurencji podnosi w tym względzie, że ani Komisja Europejska, ani sądy Unii nie zastosowały tych kryteriów i że w niniejszej sprawie wystarczy zbadać, czy warunek transakcji narzucony przez OSA jest uzasadniony i proporcjonalny.

18 Podobnie, w ocenie sądu odsyłającego, w przypadku przyjęcia pierwszej hipotezy wskazanej w pkt 16 niniejszego wyroku konieczne byłoby jeszcze ustalenie, czy praktykę cenową stosowaną przez OSA można uznać za sprzeczną z art. 102 TFUE z tego względu, że narzuca ona wygórowane ceny. Wykładnia Trybunału pozwoliłaby na wyjaśnienie, czy i w jaki sposób kryteria wynikające z wyroku z dnia 14 lutego 1978 r., United Brands i United Brands Continentaal/Komisja (27/76, EU:C:1978:22), mogą zostać zastosowane w kontekście sprawy zawisłej przed sądem odsyłającym.

19 W trzeciej kolejności sąd ten uważa, że w celu zbadania, czy są spełnione znamiona naruszenia, o którym mowa w art. 102 TFUE, należy rozstrzygnąć kwestię, czy czeski organ ochrony konkurencji był zobowiązany wykazać, że rozpatrywana praktyka cenowa miała skutek antykonkurencyjny, czy też organ ten mógł oprzeć się jedynie na ryzyku zakłócenia konkurencji.

20 W czwartej i ostatniej kolejności sąd odsyłający zastanawia się, czy w celu stwierdzenia istnienia naruszenia art. 102 TFUE konieczne jest wykazanie, że praktyka cenowa OSA miała odczuwalny wpływ na handel między państwami członkowskimi, czy też wystarczy wykazać, że taki skutek był racjonalnie przewidywalny.

21 W tym stanie rzeczy Krajský soud v Brně (sąd okręgowy w Brnie) postanowił zawiesić postępowanie i zwrócić się do Trybunału z następującymi pytaniami prejudycjalnymi:

„1) Czy art. 102 [akapit drugi] lit. a) [TFUE] można interpretować w ten sposób, że nadużyciem pozycji dominującej w rozumieniu tego artykułu jest działanie organizacji zbiorowego zarządzania, która posiada faktyczny monopol w państwie członkowskim i stosuje wobec podmiotów prowadzących obiekty zakwaterowania opłaty za udzielenie licencji na udostępnianie utworów chronionych prawem autorskim przy pomocy odbiorników telewizyjnych i radiowych zainstalowanych w pokojach przeznaczonych do prywatnego zakwaterowania gości, które to opłaty nie uwzględniają rzeczywistego wykorzystania poszczególnych pokoi danych obiektów zakwaterowania?

2) W przypadku udzielenia odpowiedzi twierdzącej na pierwsze pytanie prejudycjalne, czy taką praktykę należy oceniać z punktu widzenia (a) stosowania niesłusznych warunków transakcji, czy (b) stosowania wygórowanych cen?
   [a)] Jeżeli właściwym standardem jest stosowanie niesłusznych warunków transakcji, jaki konkretny test należy zastosować do oceny?
   [b)] Jeżeli właściwym standardem jest stosowanie wygórowanych cen, jaki konkretny test należy zastosować do oceny: ogólny »test United Brands« czy jego określoną zmodyfikowaną wersję?

3) Czy aby udowodnić naruszenie art. 102 [akapit drugi] lit. a) [TFUE] w odniesieniu do działania, o którym mowa w pytaniu pierwszym, konieczne jest wykazanie rzeczywistego lub potencjalnego negatywnego wpływu na konkurencję (w tym wpływu na dobrobyt konsumentów i prowadzących do wyzysku skutków zachowania podmiotu dominującego)?

4) Czy aby udowodnić naruszenie art. 102 [akapit drugi] lit. a) [TFUE] w odniesieniu do działania, o którym mowa w pytaniu pierwszym, konieczne jest wykazanie istotnego wpływu działania na handel między państwami członkowskimi Unii Europejskiej, czy też wystarczające jest uzasadnione założenie, że taki wpływ mógłby zaistnieć bez konieczności badania jego rzeczywistego poziomu?”.

W przedmiocie pytań prejudycjalnych

W przedmiocie pytań pierwszego i drugiego

22 Poprzez dwa pierwsze pytania, które należy przeanalizować łącznie, sąd odsyłający dąży zasadniczo do ustalenia, czy art. 102 akapit drugi lit. a) TFUE należy interpretować w ten sposób, że nieuwzględnienie przez organizację zbiorowego zarządzania stopnia wykorzystania obiektów hotelarskich przy obliczaniu opłat należnych w zamian za udzielenie podmiotom prowadzącym te obiekty licencji na udostępnianie utworów chronionych prawem autorskim stanowi nadużywanie pozycji dominującej polegające na stosowaniu niesłusznych cen lub innych niesłusznych warunków transakcji.

23 Przede wszystkim należy przypomnieć, że na podstawie art. 3 ust. 1 dyrektywy 2001/29 autorom przysługuje prawo o charakterze prewencyjnym, pozwalające im na podjęcie kroków wobec potencjalnych użytkowników ich utworów, rozważających publiczne ich udostępnianie, tak aby zakazać im tych działań (wyrok z dnia 20 czerwca 2024 r., GEMA, C-135/23, EU:C:2024:526, pkt 17 i przytoczone tam orzecznictwo).

24 Co się tyczy podmiotów świadczących usługi hotelarskie, Trybunał wyjaśnił, że udostępnianie odbiorników radiowych lub telewizyjnych zdolnych do odbierania sygnałów i rozpowszechniania chronionych utworów w pokojach hotelowych stanowi publiczne udostępnianie w rozumieniu art. 3 ust. 1 wskazanej dyrektywy, umożliwiające klientom dostęp do takich utworów, i to bez względu na to, czy korzystają oni z tej możliwości, czy też nie (zob. podobnie wyroki: z dnia 7 grudnia 2006 r., SGAE, C-306/05, EU:C:2006:764, pkt 43; z dnia 20 czerwca 2024 r., GEMA, C-135/23, EU:C:2024:526, pkt 33 i przytoczone tam orzecznictwo).

25 W tym względzie Trybunał uznał, że klienci w tego typu obiektach zazwyczaj następują po sobie w krótkich odstępach czasu i że generalnie chodzi o znaczną liczbę osób, wobec czego można uznać te osoby za publiczność (zob. podobnie wyrok z dnia 7 grudnia 2006 r., SGAE, C-306/05, EU:C:2006:764, pkt 38).

26 Ponadto działanie podmiotu świadczącego usługi hotelarskie polegające na umożliwieniu jego klientom dostępu do utworów nadawanych drogą radiowo-telewizyjną należy uznać za dodatkową usługę świadczoną w celu uzyskania z tego tytułu pewnej korzyści, ponieważ oferowanie tej usługi ma wpływ na standard hotelu, a co za tym idzie – przekłada się ono na cenę pokoju (zob. podobnie wyrok z dnia 7 grudnia 2006 r., SGAE, C-306/05, EU:C:2006:764, pkt 44).

27 Następnie należy przypomnieć, że organizację zbiorowego zarządzania, która sprawuje na terytorium państwa członkowskiego monopol na zarządzanie prawami autorskimi odnoszącymi się do pewnej kategorii chronionych utworów i która udostępnia te utwory podmiotom gospodarczym odpłatnie, tak aby podmioty te mogły je publicznie udostępniać, należy uznać za przedsiębiorstwo zajmujące pozycję dominującą na znacznej części rynku wewnętrznego w rozumieniu art. 102 TFUE (zob. podobnie wyrok SABAM, pkt 26, 27 i przytoczone tam orzecznictwo). W tym wypadku, jak wskazano w pkt 7 niniejszego wyroku, bezsporne jest, że OSA zajmuje taką pozycję dominującą.

28 Należy ponadto zauważyć, że w przypadku gdy podnoszony niesłuszny charakter zachowania takiej organizacji zbiorowego zarządzania dotyczy poziomu tych opłat, a mianowicie ceny stosowanej jako takiej, a nie innych warunków tego udostępnienia, ustalanie tych opłat powinno być oceniane w świetle kryteriów dotyczących wygórowanych stawek cenowych.

29 Takie zachowanie może zatem stanowić nadużycie zakazane poprzez art. 102 TFUE, jeżeli przy ustalaniu poziomu tych opłat organizacja ta stosuje wygórowaną stawkę cenową, która nie ma rozsądnego związku z wartością ekonomiczną świadczonej przez nią usługi. Ten ewentualnie wygórowany charakter opłat powinien być oceniany w świetle wszystkich okoliczności sprawy (zob. podobnie wyrok SABAM, pkt 28, 29 i przytoczone tam orzecznictwo).

30 W tym względzie należy wziąć pod uwagę nie tylko wartość ekonomiczną usługi zbiorowego zarządzania jako takiej, lecz również charakter i zakres korzystania z utworów, a także wartość ekonomiczną generowaną przez to korzystanie (zob. podobnie wyrok SABAM, pkt 30).

31 O ile, jak przypomniano w pkt 24 niniejszego wyroku, udostępnianie sygnałów i odbiorników radiowych lub telewizyjnych w pokojach hotelowych stanowi publiczne udostępnianie w rozumieniu art. 3 ust. 1 dyrektywy 2001/29, bez względu na to, czy ten krąg odbiorców, składający się z klientów obecnych w tym obiekcie, decyduje się skorzystać z dostępu do udostępnianych w ten sposób utworów, czy też nie, w odniesieniu do art. 102 TFUE należy natomiast uznać, że liczba osób tworzących wspomniany krąg odbiorców jest elementem istotnym dla oceny, po pierwsze, jaki jest zakres potencjalnego wykorzystania utworów chronionych prawami autorskimi, a po drugie, jaką korzyść, o której mowa w pkt 26 niniejszego wyroku, podmiot świadczący usługi hotelarskie może czerpać z licencji, którą nabywa od organizacji zbiorowego zarządzania. W związku z tym stopień wykorzystania obiektów hotelarskich jest okolicznością, którą należy uwzględnić w celu dokonania – za pomocą modelu statystycznego lub na podstawie innych kryteriów, o ile są one obiektywne, stabilne, łatwo dostępne i weryfikowalne – oceny zakresu korzystania z utworów i wartości ekonomicznej, jaką stanowi ich wykorzystanie, a tym samym w celu ustalenia, czy opłaty żądane za udzielenie licencji umożliwiających publiczne udostępnianie utworów są „niesłuszne” w rozumieniu art. 102 akapit drugi lit. a) TFUE.

32 W tym względzie nic nie pozwala uznać, że w sytuacjach dotyczących podmiotów świadczących usługi hotelarskie pozbawione jest znaczenia orzecznictwo przypomniane i doprecyzowane przez Trybunał w pkt 30 i 41 wyroku SABAM, zgodnie z którym wynagrodzenie należne za publiczne udostępnianie chronionych utworów, jakie stanowi opłata ustalona przez organizację zbiorowego zarządzania, należy analizować w świetle charakteru i zakresu korzystania z tych utworów, a także wartości wykorzystania owych utworów w obrocie gospodarczym, która zależy w szczególności od rzeczywistej liczby osób korzystających z tychże utworów.

33 Nie można zatem co do zasady przyjąć, że organizacja zbiorowego zarządzania żąda od podmiotów świadczących usługi hotelarskie opłat, które nie uwzględniają faktu, że znaczna część pokoi znajdujących się w ich obiektach jest niedostępna dla klientów, na przykład ze względu na sezonowe ograniczenie ich działalności, częściowe zamknięcie w celu renowacji lub wyjątkową sytuację, taką jak kryzys sanitarny.

34 Ogólniej rzecz ujmując, opłata stosowana przez tę organizację, chociaż może opierać się na stawkach ryczałtowych, powinna uwzględniać przynajmniej oszacowanie rzeczywiście wykorzystanej ilości utworów chronionych prawem autorskim (zob. podobnie wyrok SABAM, pkt 50).

35 To właśnie z uwzględnieniem wszystkich okoliczności sprawy, w tym dostępności i wiarygodności danych dotyczących stopnia wykorzystania obiektów hotelarskich, a także istniejących narzędzi technologicznych (zob. podobnie wyrok SABAM, pkt 55), sąd odsyłający powinien ocenić, czy przy ustalaniu wysokości opłat OSA mogła uwzględnić przewidywany stopień wykorzystania

obiektów hotelarskich w taki sposób, aby nie pociągało to za sobą nieproporcjonalnego zwiększenia kosztów poniesionych przez nią w związku z zarządzaniem umowami wiążącymi ją z użytkownikami chronionych utworów i nadzorem nad korzystaniem z utworów chronionych prawem autorskim.

36 Nie można zatem wykluczyć, że zastosowana przez OSA metoda obliczania opłat bez uwzględnienia stopnia wykorzystania obiektów hotelarskich powinna zostać uznana za „nadużywanie" w rozumieniu art. 102 TFUE. W przypadku bowiem gdyby metoda obliczania opłat uwzględniająca ten stopień wykorzystania mogła być stosowana przy rozsądnych kosztach i pociągała za sobą znaczne obniżenie kwoty opłat, można by uznać, że zastosowanie aktualnej metody obliczania tych opłat prowadzi do ustalenia niesłusznych cen w rozumieniu art. 102 akapit drugi lit. a) TFUE.

37 Powyższy wniosek pozostaje bez uszczerbku dla obowiązku uwzględnienia przez sąd odsyłający wszelkich innych elementów, które są również istotne dla oceny, czy poziom opłat jest niesłuszny, czy też nie. Takie elementy mogą potwierdzić lub podważyć poszlakę świadczącą o nadużywaniu pozycji dominującej, które może w danym przypadku wynikać z nieuwzględnienia stopnia wykorzystania obiektów hotelarskich.

38 Otóż w myśl utrwalonego orzecznictwa, w przypadku gdy organizacja zbiorowego zarządzania ustala poziom opłat, który jest znacznie wyższy niż w innych państwach członkowskich, pod warunkiem że porównanie stawek zostało przeprowadzone na jednorodnej podstawie, różnicę tę należy uznać za oznakę nadużycia pozycji dominującej. W tym względzie właściwe jest dokonanie porównania stosowanych przez nią stawek ze stawkami stosowanymi w państwach sąsiednich, a także ze stawkami stosowanymi w innych państwach członkowskich, skorygowanymi za pomocą wskaźnika parytetu siły nabywczej, pod warunkiem że państwa odniesienia zostały wybrane na podstawie obiektywnych, adekwatnych i możliwych do zweryfikowania kryteriów i że podstawa przeprowadzonych porównań jest jednorodna (zob. podobnie wyrok z dnia 14 września 2017 r., Autortiesību un komunicēšanās konsultāciju aģentūra – Latvijas Autoru apvienība, C-177/16, EU:C:2017:689, pkt 38, 51).

39 Wreszcie w odniesieniu do kwestii, czy – jak twierdzi OSA – ocena ewentualnego wygórowanego charakteru cen stosowanych przez organizację zbiorowego zarządzania wymaga zbadania, czy istnieje nadmierna dysproporcja między kosztami rzeczywiście poniesionymi przez tę organizację a stosowanymi cenami, wystarczy zauważyć, że zgodnie z orzecznictwem Trybunału posłużenie się tym porównaniem cen i kosztów nie jest obowiązkowe w ramach tej oceny, ponieważ istnieją inne metody pozwalające na ustalenie, czy stosowane ceny są wygórowane (zob. podobnie wyrok z dnia 14 września 2017 r., Autortiesību un komunicēšanās konsultāciju aģentūra – Latvijas Autoru apvienība, C-177/16, EU:C:2017:689, pkt 36, 37; wyrok SABAM, pkt 31).

40 Odpowiedź na dwa pierwsze pytania powinna zatem brzmieć: art. 102 akapit drugi lit. a) TFUE należy interpretować w ten sposób, że nieuwzględnienie przez organizację zbiorowego zarządzania stopnia wykorzystania obiektów hotelarskich przy obliczaniu opłat należnych w zamian za udzielenie podmiotom prowadzącym te obiekty licencji na udostępnianie utworów chronionych prawem autorskim może, w zależności od wszystkich istotnych okoliczności, przyczyniać się do stwierdzenia nadużywania pozycji dominującej polegającego na stosowaniu niesłusznych cen, z zastrzeżeniem zweryfikowania, czy wysokość tych opłat jest wygórowana w stosunku do charakteru i zakresu korzystania z utworów, a także do wartości ekonomicznej generowanej przez to korzystanie.

W przedmiocie pytania trzeciego

41 Poprzez pytanie trzecie sąd odsyłający dąży zasadniczo do ustalenia, czy art. 102 akapit drugi lit. a) TFUE należy interpretować w ten sposób, że stwierdzenie nadużywania pozycji dominującej wymaga, aby organ ochrony konkurencji ustalił, iż rozpatrywana praktyka wywiera rzeczywisty wpływ na konkurencję, w szczególności na dobrobyt konsumentów.

42 Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem art. 102 TFUE ma na celu karanie nie tylko praktyk mogących wyrządzić bezpośrednią szkodę konsumentom, ale także praktyk, które wyrządzają im szkodę pośrednią poprzez naruszenie struktury skutecznej konkurencji (wyrok z dnia 12 maja 2022 r., Servizio Elettrico Nazionale i in., C-377/20, EU:C:2022:379, pkt 44 i przytoczone tam orzecznictwo).

43 W związku z tym organ ochrony konkurencji czyni zadość spoczywającemu na nim ciężarowi dowodu, jeżeli wykaże, że praktyka przedsiębiorstwa zajmującego pozycję dominującą może naruszyć – poprzez korzystanie z zasobów lub ze środków odmiennych od tych, które stosuje się w warunkach normalnej konkurencji – strukturę skutecznej konkurencji, przy czym nie ma potrzeby, by organ ten wykazał, iż owa praktyka może ponadto wyrządzić bezpośrednią szkodę konsumentom. Zainteresowane przedsiębiorstwo dominujące może jednak uniknąć objęcia zakazem ustanowionym w art. 102 TFUE, jeśli wykaże, że naruszenie struktury skutecznej konkurencji mogące wynikać ze spornej praktyki jest równoważone przez skutki pozytywne dla konsumentów, a nawet owe pozytywne skutki mogą nad nim przeważyć (zob. podobnie wyroki: z dnia 12 maja 2022 r., Servizio Elettrico Nazionale i in., C-377/20, EU:C:2022:379, pkt 47; z dnia 21 grudnia 2023 r., European Superleague Company, C-333/21, EU:C:2023:1011, pkt 202).

44 W związku z tym odpowiedź na pytanie trzecie powinna brzmieć: art. 102 akapit drugi lit. a) TFUE należy interpretować w ten sposób, że stwierdzenie nadużywania pozycji dominującej jest wystarczająco poparte dowodami, jeżeli zostanie wykazane, że rozpatrywana praktyka może naruszyć strukturę skutecznej konkurencji, przy czym wykazywanie, że praktyka ta może ponadto wyrządzić bezpośrednią szkodę konsumentom, nie jest konieczne.

W przedmiocie pytania czwartego

45 Poprzez pytanie czwarte sąd odsyłający dąży zasadniczo do ustalenia, czy art. 102 akapit drugi lit. a) TFUE należy interpretować w ten sposób, że organ ochrony konkurencji jest zobowiązany wykazać, iż dana praktyka stanowiąca nadużycie ma odczuwalny wpływ na handel między państwami członkowskimi.

46 Z utrwalonego orzecznictwa Trybunału wynika w tym względzie, że wykładnia i zastosowanie zawartej w art. 101 i 102 TFUE przesłanki dotyczącej skutków porozumień dla handlu między państwami członkowskimi muszą za punkt wyjścia przyjąć cel tej przesłanki, którym jest określenie – w zakresie prawa regulującego konkurencję – granic obszarów objętych odpowiednio prawem Unii i prawem państw członkowskich. Tak więc prawo Unii obejmuje każdy kartel i każdą praktykę, które są w stanie zakłócić swobodę handlu między państwami członkowskimi w taki sposób, że mogłyby zagrozić realizacji celów jednolitego rynku między państwami członkowskimi, w szczególności poprzez podział rynków krajowych lub zmianę struktury konkurencji na rynku wewnętrznym (wyrok z dnia 14 września 2017 r., Autortiesību un komunicēšanās konsultāciju aģentūra – Latvijas Autoru apvienība C-177/16, EU:C:2017:689, pkt 26 i przytoczone tam orzecznictwo).

47 Aby decyzja, porozumienie lub praktyka były w stanie wpłynąć na handel między państwami członkowskimi, muszą one pozwolić – w całokształcie obiektywnych okoliczności prawnych lub faktycznych – na przewidzenie z wystarczającym stopniem prawdopodobieństwa, że mogą one wywrzeć wpływ bezpośredni lub pośredni, rzeczywisty lub potencjalny na przepływy handlowe między państwami członkowskimi, i to w taki sposób, iż budzą obawy, że mogą one przeszkodzić w urzeczywistnianiu jednolitego rynku między państwami członkowskimi. Ponadto konieczne jest, by wpływ ten nie był nieznaczny (wyrok z dnia 14 września 2017 r., Autortiesību un komunicēšanās konsultāciju aģentūra – Latvijas Autoru apvienība C-177/16, EU:C:2017:689, pkt 27 i przytoczone tam orzecznictwo).

48 Trybunał uznał już, że opłaty stosowane przez organizację zbiorowego zarządzania, która zajmuje pozycję monopolistyczną, mogą wywierać wpływ na handel transgraniczny, wobec czego art. 102 TFUE znajduje zastosowanie do takiej sytuacji. Na handel między państwami członkowskimi mogą bowiem mieć wpływ praktyki cenowe organizacji zbiorowego zarządzania, która zajmuje pozycję monopolistyczną w swym państwie członkowskim i która zarządza w tym państwie nie tylko prawami autorów będących obywatelami tego państwa, ale także prawami autorów zagranicznych (wyrok z dnia 14 września 2017 r., Autortiesību un komunicēšanās konsultāciju aģentūr –- Latvijas Autoru apvienība, C-177/16, EU:C:2017:689, pkt 28, 29).

49 Odpowiedź na pytanie czwarte powinna zatem brzmieć: art. 102 akapit drugi lit. a) TFUE należy interpretować w ten sposób, że organ ochrony konkurencji jest zobowiązany wykazać, iż praktyka stanowiąca nadużycie może mieć odczuwalny wpływ na handel między państwami członkowskimi. Jeżeli praktyka cenowa organizacji zbiorowego zarządzania zostaje uznana za stanowiącą nadużycie, w celu wykazania, że ta stanowiąca nadużycie praktyka może mieć odczuwalny wpływ na handel między państwami członkowskimi, wystarczy wykazać, że ta organizacja zbiorowego zarządzania zarządza nie tylko prawami autorów będących obywatelami państwa członkowskiego, w którym organizacja ta sprawuje monopol, lecz również prawami autorów z innych państw członkowskich.

W przedmiocie kosztów

50 Dla stron w postępowaniu głównym niniejsze postępowanie ma charakter incydentalny, dotyczy bowiem kwestii podniesionej przed sądem odsyłającym, do niego zatem należy rozstrzygnięcie o kosztach. Koszty poniesione w związku z przedstawieniem uwag Trybunałowi, inne niż koszty stron w postępowaniu głównym, nie podlegają zwrotowi.

Z powyższych względów Trybunał (trzecia izba) orzeka, co następuje:

1) **Artykuł 102 akapit drugi lit. a) TFUE należy interpretować w ten sposób, że nieuwzględnienie przez organizację zbiorowego zarządzania prawami autorskimi stopnia wykorzystania obiektów hotelarskich przy obliczaniu opłat należnych w zamian za udzielenie podmiotom prowadzącym te obiekty licencji na udostępnianie utworów chronionych prawem autorskim może, w zależności od wszystkich istotnych okoliczności, przyczyniać się do stwierdzenia nadużywania pozycji dominującej polegającego na stosowaniu niesłusznych cen, z zastrzeżeniem zweryfikowania, czy wysokość tych opłat jest wygórowana w stosunku do charakteru i zakresu korzystania z utworów, a także do wartości ekonomicznej generowanej przez to korzystanie.**

2) **Artykuł 102 akapit drugi lit. a) TFUE należy interpretować w ten sposób, że stwierdzenie nadużywania pozycji dominującej jest wystarczająco poparte dowodami, jeżeli zostanie wykazane, że rozpatrywana praktyka może naruszyć strukturę skutecznej konkurencji, przy czym wykazywanie, że praktyka ta może ponadto wyrządzić bezpośrednią szkodę konsumentom, nie jest konieczne.**

3) **Artykuł 102 akapit drugi lit. a) TFUE należy interpretować w ten sposób, że organ ochrony konkurencji ma obowiązek wykazać, że praktyka nadużycia może znacząco wpłynąć na handel między państwami członkowskimi. Jeżeli praktyka cenowa organizacji zbiorowego zarządzania prawami autorskimi zostaje uznana za stanowiącą nadużycie, w celu wykazania, że ta stanowiąca nadużycie praktyka może mieć odczuwalny wpływ na handel między państwami członkowskimi, wystarczy wykazać, że ta organizacja zbiorowego zarządzania prawami autorskimi zarządza nie tylko prawami autorów będących obywatelami państwa członkowskiego, w którym organizacja ta sprawuje monopol, lecz również prawami autorów z innych państw członkowskich.**

Podpisy